

Образложење

Правни основ

Правни основ за доношење ове уредбе садржан је у одредби члана 41а став 3. Закона о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 91/10-исправка, 14/16 и 95/18-др. закон) којом је прописано да заштићено подручје II категорије проглашава Влада.

Према члану 42. став 1. Закона о Влади („Службени гласник РС”, бр. 55/05, 71/05 – исправка, 101/07, 65/08, 16/11, 68/12 – одлука УС, 72/12, 7/14 – одлука УС, 44/14 и 30/18-други закон) Влада уредбом подробније разрађује однос уређен законом, у складу са сврхом и циљем закона.

Одредбом члана 5а став 1. Закона о министарствима („Службени гласник РС”, бр. 44/14, 14/15, 54/15, 96/15 – др. закон и 62/17), а у вези са чланом 13. став 6. Закона о изменама и допунама Закона о министарствима („Службени гласник РС”, број 62/17), прописано је да Министарство заштите животне средине, између осталог, обавља послове државне управе који се односе на заштиту природе.

Разлози за доношење уредбе

Проглашењем заштите Споменика природе „Ковачевића пећина”, обезбеђује се очување у изворном облику, репрезентативног примера пространог, хоризонталаног, вијугавог и разгранатог подземног облика карстног рељефа развијеног у кречњацима палеозојске старости (карбон), који се састоји из четири јединствене целине: Улазног дела (са два отвора), Главног канала, Канала са кадама и Блатног канала, укупне познате дужине 985 m, као и очувања елемената геодиверзитета у виду атрактивног пећинског накита и биодиверзитета, који се огледа у присуству седам родова фосилне фауне (различитих родова сисара, плеистоценске и рецентне старости, од којих је најзначајнији пећински медвед), 12 врста фауне зглавкара и четири врсте слепих мишева (природне реткости).

Споменик природе „Ковачевића пећина” налази се на територији општине Крупањ, село Церова, засеок Ковачевићи, КО Церова. Површина Споменика природе износи 4,69 ha, све у приватном власништву, обухваћено II степеном заштите.

Ковачевића пећина представља најдужи и најзначајнији спелеолошки објекат у овом делу западне Србије и једина је позната пећина у Србији развијена у кречњацима палеозојске старости (карбон). Унутар пећине заступљен је атрактиван, јединствен пећински накит; већином сталагмити, затим сталактити, саливи, бигрене каде, драперије и др. Јединствени су високи витки сталагмити од којих су многи срасли са кратким сталактитима. Дно је читавом дужином прекривено кластичним седиментима, већином жутом глином, која у влажном периоду године представља тешко проходно блато. У пећини је досад пронађено 12 различитих представника артроподске фауне од којих су две нова врсте за науку (из родова *Typhloglomeris* и *Typhloiulus*, *Diploroda*), једна ендемична подврста за Србију и пет ендемичних врста за Балкан. Пећина је богата палеонтолошким остацима. Обрађени су фосилни остаци представника 7 родова сисара, од којих је најзначајнији пећински медвед (*Ursus spelaeus*) коме је пећина била станиште. Пећина је станиште велике колоније слепих мишева. Све пронађене врсте (велики потковичар *Rhinolophus ferrumequinum*, медитерански потковичар *Rhinolophus euryale*, мали потковичар *Rhinolophus hipposideros* и дугокрили љиљак *Miniopterus schreibersii*) су строго заштићене врсте у Србији према Правилнику о проглашењу и заштити строго

заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива ("Службени гласник" РС 5/10), а такође се налазе на и међународној (IUCN) листи глобално угрожених врста. Јединствено овде, две врсте (велики потковичар *Rhinolophus ferrumequinum* и дугокрили љиљак *Miniopterus schreibersii*) живе у мешовитој колонији.

Први акт о заштити који се директно односио на природно добро донет је 2. јуна 1975. године Решењем бр. 633-10/74-02, Скупштине општине Крупањ (одељење за општу управу), којим је Ковачевића пећина стављена под заштиту као Природни споменик. Овим актом о заштити дефинисана је и површина заштите која захвата 3 катастарске парцеле, 2693/2/3/5.

Како је природно добро задржало својства која га сврставају у природна добра која испуњавају услове за заштиту, након извршене ревизије од 2005. године и усклађивањем акта о заштити са најновијом законском регулативом, припремљена је студија 2012. године.

Завод за заштиту природе Србије, Београд, је обавио ревизију заштићеног подручја и сходно одредбама члана 42. Закона о заштити природе, припремио је и доставио Министарству заштите животне средине Студију заштите Споменика природе „Ковачевића пећина”, као стручно-документациону основу за израду акта о проглашењу заштићеног подручја.

Оценивши да су налази Завода стручно оправдани и целисходни, а предлози правно основани, Министарство је у складу са одредбама члана 43. Закона о заштити природе обавестило јавност о Предлогу уредбе о проглашењу Споменика природе „Ковачевића пећина”, односно обезбедило јавни увид и организовало јавну расправу за наведену документацију.

С обзиром на то да је спроведен поступак јавног увида и јавне расправе, као и да су заштићена подручја добра од општег интереса, сматрамо целисходним да се покрене процедура доношења ове уредбе, која у складу са Пословником Владе, и започиње достављањем текста Предлога уредбе на мишљење надлежним министарствима.

Објашњење решења предложених уредбом

У члану 1. утврђују се генерални положај и одлике, категорија, врста и назив заштићеног подручја.

У члану 2. утврђују се основне вредности подручја и циљеви заштите.

У члану 3. утврђују се положај и површина подручја у односу на територијално-административну поделу.

У члану 4. утврђују се радови и активности који су забрањени на подручју Споменика природе.

У члану 5. утврђује се режим заштите и активности које су забрањују у пећини и и активности које су забрањују и ограничавају на заштићеним површинама изван пећине.

У члану 6. управљање Спомеником природе поверава се Туристичко-спортској организацији општине Крупањ, Крупањ.

У члану 7. утврђена је обавеза управљача да у року од 10 месеци донесе план управљања за период од 10 година, наведена су министарства од којих се прибавља мишљење у поступку давања сагласности и одређен је оквирни садржај годишњег програма на основу кога управљач обавља послове у времену до доношења плана управљања.

У члану 8. утврђен обавеза управљача о доношењу Правилника о унутрашњем реду и чуварској служби који доноси уз сагласност Министарства у року од шест месеци од дана ступања на снагу уредбе.

У члану 9. утврђен је рок од 12 месеци за обележавање заштићеног подручја.

У члану 10. утврђује се обавеза управљача да у року од две године изрази софтвереско решење о природним и створеним вредностима, непокретностима, активностима и другим подацима од значаја за управљање заштићеним подручјем.

У члану 11. наводе се основни извори средстава за финансирање заштићеног подручја односно плана управљања, сходно члану 69. Закона о заштити природе.

У члану 12. утврђује се обавеза усаглашавања планова, програма и основа са Просторним планом Републике Србије, уредбом и Планом управљања.

У члану 13. прописано је да ова уредба ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Анализа ефеката уредбе

Доношењем уредбе остварује се низ позитивних ефеката у домену циљева утврђених Просторним планом Републике Србије, стратешким документима у области заштите природе, животне средине и одрживог развоја, а пре свега повећање површине заштићених подручја и заштита геодиверзитета и биодиверзитета, посебно еколошки значајних подручја.

Концепт заштите исказан је кроз режим заштите II степена, на коме се спроводи заштита ради очувања и унапређења природних вредности и нема изразито конзервационистички приступ. Уведене забране нису у конфликту са егзистенцијалним потребама локалног становништва, у погледу коришћења земљишта и других непокретности и изградње објеката. Такође, не постоји конфликт ни са значајним привредним пројектима и програмима развоја. Уредба треба да подстакне и омогући веће интересовање за научно-истраживачки и образовни рад и посету из рекреативних и општекултурних разлога.

Доношењем уредбе стиче се основ да све будуће активности на овом подручју, буду у функцији заштите и унапређења природног добра. То ће се у првом реду огледати кроз очување основних обележја природног добра, затим афирмацију, презентацију и коришћење овог простора на принципима одрживог развоја, што је интерес локалне али и шире друштвене заједнице, научне јавности и других заинтересованих страна. Такође, доношење новог акта о заштити природног добра представља снагу и могућност, односно предност у будућем развоју подручја, јер се на овом простору налази специфично и вредно природно наслеђе које истовремено чини разноврснију туристичку понуду.

У току јавне расправе Туристичко-спортска организација општине Крупањ прихватила је предлог надлежног државног органа и изразила спремност да преузме права и обавезе управљача заштићеног подручја која су прописана Законом о заштити природе и овом Уредбом.

Финансијска средства потребна за спровођење уредбе

За спровођење ове уредбе у 2020. години нису потребна финансијска средства.

У 2021. и наредним годинама финансијска средства биће планирана у оквиру лимита на размену министарства надлежног за послове заштите животне средине који ће бити опредељени од стране Министарства финансија у складу са билансним могућностима.